

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

XXII. post Trinitatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

DOMINICA VIGESIMA SECVNDA POST DOMINICAM S. Trinitatis, Epistola B. Pauli Apostoli ad Philippenses I.

onfidimus in Domino Iesu, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Iesu: sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde meo, & in vinculis meis, & in defensione, & in confirmatione Euangelij. scio gaudij mei omnes vos esse. Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam vos omnes in visceribus Iesu Christi. Et hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in omni scientia & in omni sensu: ut probetis potiora, ut sitis sinceri, & sine offensa usque in diem Christi Iesu, repleti fructu iustitiae, per Iesum Christum, in gloriam & laudem Dei.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Paulus Apostolus Philippensibus scribens, suam sollicitudinem pro illis, zelum, paternumque insinuat amorem. Ideo dicit: Confidimus in Domino Iesu, ut is, qui opus bonum in vobis cepit per gratiam praeventientem, nunquam vobis defuturus sit per subsequentem & cooperantem: sed quod ceptum est in vobis bonum, perficiat ad finem, hoc est, usque in diem Christi Iesu, quo tunc unicuique iuxta illud quod meruit retribuet. Quae dies Christi cuique erit singularis in morte, vniuersalis autem in nouissimo die. Hoc namque ita sentio, sicut iustum est me sentire de omnibus vobis. Neque enim iustum foret aliud sentire de tam bonis filiis, eo quod habeam vos, non in solis labijs oris, sed in corde meo, & in vinculis meis. His enim vos compatimini, & propter me estis contristati & afflicti, quod hic Romae sum vincus, & carcere tentus. Ideo vos habeo quoque mecum in vinculis meis, quae mecum vos in spiritu, & ex charitate sustinetis: nec minus haec vos quam me torquent. Habeo igitur vos in corde meo, & in vinculis meis, & in defensione, & confirmatione Euangelij, pro quo ego gaudens, vincula patior & carceres. Huius autem gaudij, quod in tribulationibus habeo, & laetitia, quam in seculo futuro sempiternam expecto, confido socios omnes vos esse & fore. Testis enim mihi est Deus, quanto affectu cupiam vos omnes, quam fideliter, quamquam sincere omnium vestrum salutem desiderem, & consolationem in visceribus Iesu Christi. Et hoc ante Deum pro vobis, vosque oro, ut charitas vestra non deficiat, sed abundet magis ac magis crescens in omni scientia & discretione, & in omni sensu prudentij, ut probetis potiora, hoc est, ut prudenter discernere valeatis, non solum inter bona & mala, sed etiam inter bona & meliora, ut sitis sinceri, integri, ac mundi corde, sine offensa, innoxij erga Deum & proximum, usque in diem Christi, hoc est, usque ad diem vitae vestrae nouissimum. Sicutque repleti fructu iustitiae, quae est abundantia bonorum operum, per Iesum Christum in gloriam & laudem Dei.

TTTT • EXE.

T. VI
21

QVI debitis æreque alieno grauantur, si non fuerint soluendo, iuste misericordiam ad hoc saltem postulant, vt illis concedatur soluendi dilatio. Nam vt omne debitum remittatur sibi, nemo est, qui hoc expectet. At verò Dominus non solum expectat, aut præstolatur, nec partem donat debitorum, sed omne misericorditer etiam debitum dimittit, si tamen æquè in proximos nostros fuerimus misericordes, quomodo nobis volumus misereri. Hoc cum in varijs locis nobis inculcet, hic etiam illud ipsum in parabola nos docet, vt cuiusmodi animum nos gerimus erga proximum nostrum, huiusmodi quoque in Deo inueniamus erga nos. Præmonerat autem discipulos, vt concordēs viuerent. Nam si duo vel tres consenserint super terram, pro quacunque re petierint, dabitur eis à Deo. Hinc Petro interroganti: *Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei: vsque septies? Non dico tibi (inquit Iesus) vsque septies, sed vsque septuagies septies.* hoc est, quoties peccauerit. Hanc sententiam confirmare volens, adiunxit parabolam hanc, dicens:

Simile est regnum cælorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis.

Negotium, inquit, præsentis Ecclesiæ ac status similis est homini regi, qui rationem voluit ponere cum seruis suis. Non alium regem querere nos oportet, quam eum de quo Psalmista dicit: *Dominus regni me, & nihil mihi dedit.* Eum scilicet, in cuius vestimento scriptum legitur: *Rex regum, & Dominus dominantium.* Et iterum in Psalmo: *Quantam hic est Deus Deus noster in æternum, & in seculum seculi ipse reget nos in secula.* Hic voluit rationem ponere cum seruis suis. Debitorum sumus omnes Dei: multa talenta accepimus, multa ex his amisimus, multa malè expendimus, voluntatem Domini transgressi sumus in multis. Neque enim hoc solum à nobis exigitur, vt caueamus malum, sed etiam vt faciamus bonum. Hæc enim duo generalia sunt præcepta iustitiæ: *Declina à malo, & fac bonum.* Voluit rationem ponere, hoc est, opera seruorum suorum & studia discutere. Serui eius sunt omnes mortales. Si quidem tenemur ei seruire. Primo, ratione creationis. De quo Esaias ait: *Formauit me, seruus meus es tu Israel, non obliuiscaris me.* Factus est enim homo à Deo propter Deum, puta vt homo Deo, hoc est, suo creatori seruiret: mundus autem factus est propter hominem, vt homini seruiret. Constitutus itaque homo in medio, habet cui seruiat, ipse habet quoque à quo sibi seruiatur. Vtriusque seruitutis solus ipse fructum recipit. Nam quum Domino seruit, non Dominus huius seruitutis accipit fructum aut commodum, sed seruus: nec ex seruo iuuatur Dominus, sed seruus. Quod verò homini seruit mundus, ex illo quoque nemo præter hominem iuuatur. Ideo Paulus dicit: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi.* Secundo, sumus huius regis serui, quia ab eodem empti. *Empti, inquit, estis pretio magno. Non corrupti sibi argento siue argento, inquit Petrus, redempti estis, sed pretioso sanguine agniti maculati.* Tertio, sumus ab eo quoque (vt in parabola operariorum in vinea declaratur)

Matth. 18.

Psal. 22.

Apoc. 19.

Psal. 47.

Psal. 36.

Esai. 41.

Serui tenentur homo Deo propter uia.

1. Cor. 3.

1. Cor. 6.

1. Pet. 1.

clarat) ad seruiendum ei conducti. Promisit enim sese nobis dare mercedem. *Ego*, inquit, *pro mercede tua*. Positurus itaque est rationem cum seruis suis, vel generaliter in fine mundi, aut singulariter in cuiusvis hominis morte. De hoc Ecclesiastes *Omnia*, inquit, *qua sunt, adducet Dominus ad iudicium, & pro omni errato suo bonum sive malum expetetur ratio.*

Videte tamen misericordiam Christi. Prædicat nobis rationem à nobis exigendam. Excitat nos ad timorem & ad reddendæ rationis sollicitudinē. Deinde consilium quoque dat, quomodo si ad rationem reddendam non sufficimus, euadamus. Neque enim vult mortem peccatoris, sed consilium, hortatur ac monet etiam, quo conuertatur & viuatur.

Et cum cœpisset rationem ponere, oblatuſ est ei vnus qui debebat decem milliata talentorum.

Quotidie rationem ponit cum seruis suis Dominus, illos excitando, illis inspirando, ipsorum delicta & defectus eis ostendendo, & ad emendationem inuitando. Cœpit rationem ponere, quia expergefecit in peccatis dormientes, vt ipsi quoque de suis peccatis penitentes cogitarent, & quomodo ea emendarent, quomodo ve debita soluerent, meditarētur. Potest enim similis esse loquutio, quomodo in Ioanne de Spiritu sancto dicitur. *Ille argue mundum ac peccato.* Et: *Ille testimonium perhibebit de me.* Quod ita recte intelligitur: Ille Spiritus sanctus venturus in vos arguet per vos, id est, faciet vos arguere mundum de peccato. Et, ille testimonium perhibebit de me, quia vos testimonium perhibere faciet confortans vos, & metum auferens, dansque vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri. Hoc, inquam, modo potest intelligi hic quoque, quod rex, id est, Deus, sive Christus cœpit rationem ponere, quia fecit seruos suos in hac vita secum rationem ponere. Semper enim Dei serui cum vita suarixantur, operaque illorum nemo magis, quam ipsi, accusant. Itaque dum rationem Dominus seu rex exigeret, oblatuſ ei vnus est debens decem milliata talentorum. Non longe, quid verba hæc singula significant, quaramus, sed hoc nobis scitu est necessarium, significari hic peccatorē grauibus, multisq; criminibus obnoxium ad rationem reddendam positum.

Cum autem non haberet vnde redderet, iussit eum Dominus venundari, & vxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi.

Non habuit ille præuaricator quo Dominum suum placaret, reddens debita. Sic peccatores quid præter peccata habent quibus Dei iram commouerunt, aut quando poterunt placare Dominum, nihil honorum operū habent? Erat igitur à Domino iustum, vt ipse cum vxore, & filijs, & omnibus quæ habebat, venundaretur, donec solueret. Homo peccando venundat se diabolo, quia pro delectatione breui vendit se illi in seruum: vendit quoque Dei dona, quæ à Deo accepit in illius obsequium. Item, vendit æternam beatitudinem pro inferno. Cui vendit diabolo. Non vt possessor fiat diabolus beatitudinis, sed vt ipse quod erat accepturus, amittat. Venditur autem non solum ipse peccator, sed & vxor eius, id est, concupiscentia, & filij eius, id est, opera: & omnia quæ habet naturalia & gratuita

TTTT 3 dona

Matth. 20.
Genes. 31.
Matth. 25.
Eccles. 12.

Misericordia
Christi quã
ta.
Ezech. 18.

Ratione quo
modo ponat
Deus quoti
die cum ser
uis suis.

Ioan. 16.
Ioan. 15.

Lucæ 21.

Peccator vi
vendat sese
diabolo.

T. VI
21

Peccatum mortale quibus bonis spoliatur animam.

dona dat diabolo, subijcitque cum eisdem se illi in seruum. Qui enim in peccato est mortali constitutus, iam amisit omnia bona quæ habuit, puta amicitiam Dei, gratiam Dei, opera bona, merita, aliisque stipendia, quibus itur ad æternam vitam. Hæc itaque cum peccato mortali omnia moriuntur, & hominem relinquunt. Licet, homo si per gratiam resurrexerit, eadem quoque reuificentur atque resurgant: utpote qui olim vitam habuerunt in gratia Dei facta.

Procidens autem seruus ille, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.

Docuit hic nos Dominus, quid facere nos oporteat, cum pro peccatis nostris rationem nõ possumus reddere. Procidere enim debemus ad genua, supplices rogare, Domini longanimitatem implorare, ut patientiam habeat nobiscum, non utens seueritate iustitiæ, sed indulgentia misericordie. Quod autem promittimus omnia nos reddituros, hoc tunc facimus, quando firmamus voluntatem nostram, ut post hæc à peccatis, quibus deliquimus, contendamus abstinere, Dei præcepta, eiusque voluntatem fideliter perficere, quicquid negleximus, nouo seruore recuperare, atque omnia in pristinum (ut sic efficiamur quomodo antequam peccauimus, fuimus) restaurare.

Miserus autem dominus serui illius dimisit eum, & debitum dimisit ei.

Quid misericordia Dei clementius? quid enim benignitate dulcius? Plus quam rogatus est tribuit. Rogatur ut patientiam habeat, expectetque donec debitum reus solueret. Ipse verò non solum consensit, verum etiam totum reo debitum dimisit. Largissima enim Dei misericordia nobis non partem dimittit, partem seruat peccatorum, sed totum dimittit, & totum donat: & hoc, quo ad culpam. Quod sit tam ingens sit contritio, dilectionisq; feruor, ac de proprijs vitijs pudor, magnam partem pœnæ peccatis nostris debita, aut omnem pœnam etiam relaxat.

Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios. Et tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abiit, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum.

Rescè hic à domino egressus dicitur seruus ille nequam. Mox enim a domino, ad sua est vitia conuersus. Nam erga suum conseruum, nequaquam misericordem exhibuit animum, cuiusmodi ipse in domino suo fuerat expertus: sed passione vitiosa solita, cupiditatis scilicet & crudelitatis vicijs, mox ubi conseruum inuenit sibi debitorem, suffocabat eum, hoc est, vehementer illi insistit, improbeque eius angustauit animum, vrgens illum ad reddendum debitum. Fuit autem debitum quod ei debebat conseruus, tanto minus debito illo quo ipse domini fuerat debitor, quantum centum denarij minorem pecuniarum faciunt summam, quam

decem

decem milia talentorum. Quia peccare in Deum, tanto est gratius quam peccare in hominem, quanto dignior, meliorque est Deus homine. Est praeterea alia ratione peccatum in Deum grauius, maiusque quam peccatum in hominem commissum. Homo enim obligatus est Deo ad seruiendum, quandoquidem quaecumque habet, habet à Deo, estque à Deo: vnderotum quod est, & quod habet, debet Deo. Proinde quum peccat in Deum, ingratus primum efficitur Deo, subtrahens illi debitam seruitutem. Deinde etiam in hoc iniuriam ac contumeliam facit Deo, quod ea quae verat & odit Deus, diligit, imo eius voluntati ac amori etiam praefert. Vide nunc eius beneficia, quo aduertat etiam quanta sit tua erga illum ingratitude. Expende quid sit, quod fecit, quum non esses, te esse non lapidem aut lignum, sed rationalem, creaturam, hominem, Christianum, orthodoxum, non inter haereticos, Lutheranosve natum, & schismaticum. Dedit tibi vitam & alimentum, honestam educationem, instituit ad mores pios, artem quoque qua te nutrias, praebuit: dedit praeterea Filium suum, cum esses morte damnatus, pro te occidendum, dedit omnia quae saluti sunt necessaria. Postremo cum sprete redemptione illius innumeris vicibus animam tuam inferno peccatis alligasses, expectauit, non damnauit, peccantem ad poenitentiam te induxit, & vsque in praesens recidiuantem quotidie expectat. Quid huic putas benefactori debeas? Hunc si vel semel tantum offenderes, exceder debitum tuum peccata, quibus laeditur homo, quantum debitum decem milium talentorum maius est, quam centum denariorum. Quo enim beneficia maiora à Deo receperis, tanta est ingratitude quoque maior. Nequam autem ille seruus noluit misericordiam impendere conseruo suo roganti, quomodo sibi à domino impensa fuerat. Sed abiit ad exigendum debitum, vindictam & supplicium adhibens, carcerem scilicet.

Videntes autem conserui eius quae fiebant, contristati sunt valde, & venerunt & narrauerunt domino suo omnia quae facta fuerant.

Conserui illi qui haec vidisse & contristati narratur, sunt viri sancti in Ecclesia Dei, quos zelus iustitiae comedit, & iniquitatem ferre non possunt. Hi enim quomodo gaudent de virtute, de iustitia, & de quouis bono, ita pariter tristitia afficiuntur, dolentque de malo. Hi venerunt ad Dominum non corporis gressu, sed expansione affectus & cogitationum (omnium enim corda intusur Deus) ascendunt ad Deum atque quod in iustitia haec fieret, coram eo gementium. Exponuntur autem à nonnullis haec verba de Angelis Dei beatis, qui vocantur conserui nostri, iuxta illud Apocalypsis, quo illorum vnus dixit Ioanni: *Conseruus tuus sum & fratrum tuorum.* Et iuxta illud Pauli: *Omnes sunt administratores spiritus, &c.* Hi tanquam custodes nostri, omnia opera nostra considerant, nostro profectui congratulantes: & vbi nostrum aspiciunt periculum, nostrumque defectum ac vitium, ibi ad modum tristem se habent: vtpote videntes malum, quod nolent esse aut fieri, quia displicent eis peccata nostra, & nobiscum dissentiunt. Narrant autem Domino suo quae vident, non tanquam ignorati, sed vt iudicanti,

Peccatum in Deum cur grauius sit peccato in hominem commissio.

Beneficia Dei homini collata quae sunt.

Psalm. 41.

Angeli vt vocentur conserui hominum. Apocal. 9.

Hebr. 1.

T. VI
21

Tobias 12. dicanti, verba & opera nostra, quemadmodum Tobiae Angelus loquebatur: *Ego obtuli orationem tuam Domino.*

Tunc vocauit illum Dominus suus, & ait illi: Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?

Malitia seruus nequam ex quibus se deprehendatur.

Vocauit seruum hunc Dominus per sententiam mortis, & ab hac vita hinc migrare iussit. Cui primum eius exprobrat malitiam & ingratitude, dicens: Serue nequam. Erat reuera seruus ille nequam, & valde malus: siquidem ex multis eius deprehenditur malitia. Primo, ex eo quod illico vbi à Domino egressus est, post receptam tantam misericordiam immemor charitatis sibi à Domino exhibitæ, in conseruum suum exarsit crudelis. Secundo, quia non in alienum, sed in conseruum suum, hoc est, in eiusdem domini sui (qui fuerat sibi misericors) seruum perstitit esse crudelis & immisericors. Tertio, cum decem milia illi fuissent donata talentorum, noluit ipse in centum denarijs esse clemens.

Quarto, quia conseruum non solum monebat, sed vrgebat etiam ad solutionem, atque illum angustabat, quia dicitur, quod suffocabat illum. Quinto, quia prociudentem conseruum & rogantem spreuit, nec vt audiret, vlla est miseratione motus. Sexto, quia totum exegit debitum per carceris tormentum. Dominus igitur ad rationem illum ponit, dicens: Serue nequam, omne debitum dimisi tibi. Quasi dicere vellet: Et merito dimisi, quoniam rogasti me. Debetur enim iuste misericordia à benignissimo optimoque Deo sese humilianti & oranti. Ego inquit, dimisi tibi. Tu verò non pari misericordia ac clementia conseruum tuum tractasti. Ego enim plus, quam rogasti, tibi concessi. Tu nec hoc quod rogauit conseruus tuus exaudire voluisti. Ego totum debitum tibi donavi. Tu, donec solueret, patientiam habere noluisti, nec expectasti, sed cum tormentis exegisti debitum. Ego grande debitum dimisi tibi. Tu vel paruum ignoscere noluisti. Nonne merito misereri te oportebat conserui tui, sicut & ego tui misertus sum.

Et iratus dominus eius, tradidit cum tortoribus, quoad usque redderet vniuersum debitum.

Iratus Dominus in immisericordem seruum, & quomodo conseruum suum ille tractauerat, ita seueritatem quoque iustitiæ in illum regyrauit. Debita enim omnia ante dimissa, propter illius ingratitude in ipsum retraxit, quem tortoribus, id est, spiritibus malignis torquendum, quousque omne solueret debitum, tradidit: non quod aliquando soluto debito liberandus sit, sed quod debitum illud sit infinitum, ac ideo nullo tempore solvendum, quare poena quoque illius nullo est termino finienda. Vnde colligitur, cuius debitum nunquam totum reddi aut solui potest, huius poena nunquam finietur. Sed variat hic doctorum opinio, quomodo quod Deus semel remiserit, replicet aut reuoluat illud per reciduum in peccatorem, atque quod dimiserit, iterum puniat. Sed vt communiter consentiunt, dici potest, post peccata dimissa ad peccata reditum illum per ingratitude

Peccata dimissa non recedant.

adeo

adeo fieri grauem, vt presentium & praeteritorum poenis aequaliter mereatur puniri.

Sic & Pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Marc. ii. Matth. 6.

Hic causam totius parabola, quare illam dixerit, enunciat. Eam namque ob rem vt misericordes simus in proximum, vt debita, iniurias, offensiones quae aequanimiter dimittamus, nullam vindictam appetentes, nec cogitantes, quomodo retaliemus. Satis enim ex multis locis didicimus Christo docente nullam nobis sperandam esse veniam delictorum, nisi & proximis nostris delicta remittamus. Et quod praecipuum est, vt non ore tantum remittamus aut lingua, sed opere & veritate. Propterea enim dicit grauissima quaeque à tortoribus nos passuros, si non ex cordibus nostris dimiserimus nostris fratribus in nos peccantibus. Estote igitur filij memores verbi quod Saluator vester Christus vobis dixit: Cum statis ad orandum, dimittite, si quid habetis aduersus aliquem. Quod si non dimiseritis, nec Pater vester qui in caelis est, dimittet vobis peccata vestra. Eam ob rem in oratione quam nos docuit (vt videremus quam puram quamque integram ad nos mutuatam voluit obseruari charitatem) vbi posuit: *Dimitte nobis debita nostra*, mox conditionem adiunxit: *Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Ac si orantes diceremus: Tantum nobis dimitte, & eo modo ignosce peccatis nostris, quomodo nos debitoribus nostris dimittimus aut ignoscimus. Vnde sequitur: Si non dimittimus, iam non veniam, sed ultionem contra nos flagitamus. Sed obijcit quis: Si semper est ignoscendum, crescent mala & exiit impunita nequitia. Dicendum, culpam esse dimittendam, seruandam ad omnes charitatem, & animi tranquillitatem: nihilominus disciplinam & iustitiam exercendam, non animo vindictae, sed zelo iustitiae, propter commune bonum, ac ne caeteri delinquendo similia perpetrare non timeant, & ne rigor perat disciplinae atque iustitiae, & mali fiant procaciores, boni vero à malis opprimantur. In huiusmodi enim similibusque alijs casibus expedit correctionem seruari atque disciplinam, quia seueritas disciplinae si condatur lenitate misericordiae, duplicem habet à Deo remunerationem. Nec sanare infirmum, corrigere peccatorem, putandum villo est modo (si tamen intentio casta & modus seruetur) spectare ad ultionem, sed ad misericordiam. Quam nobis omnibus largiatur Iesus Christus Dei filius in secula benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

Quae sint quae peccatorum impetrent remissionem.

Simile est regnum caelorum homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Match. XVIII. Quam benignus, quam ad misericordiam erga nos sit pronus, quam denique ad proximos nostros Dominus nos velit obseruare charitatem, cum alijs multis locis, tamen hic vbertim nobis significat: Match. 6. quandoquidem docet nobis non aliter esse orandum, quam dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Docet quidem nos quia libenter vult ignoscere, veniam dare pro delictis, ponitque in oratione legem, quam seruantes, sciamus nos exaudiri: os esse pro peccatis nostris,

V V V V frs,

T. VI
21

stris, orantibusq; veniam datam. Est autem lex & in oratione hæc conditio, vt oremus, dimittantur nobis peccata nostra, quomodo nos proximis nostris dimittimus. Si multum, multum, si parum, parum, si nihil, nihil. Noluit enim nos misericordiam sperare, quamdiu duri perseueramus & inclementes erga proximos. Ideo in huius Euangelij parabola ostendit etiam dimissa peccata per ingratitude reuocari, si non dimiserimus fratribus nostris iniurias, offensiones ac debita ex cordibus nostris. Sunt itaque multa, quæ nos in hoc Euangelio instruunt. E quibus quod pene vltimo loco recensendum erat, nunc primo dixi, in capite illud vobis constituens, quia quasi summa est totius Euangelij in hoc sita, vt discamus, quam misericors sit erga nos Dominus noster Iesus Christus: nempe pronior ad miserendum, largiorq; ad tribuendum, quam nos confidentes sumus ad petendum. Hæc itaque prima sit nostra instructio, erigens nos ad spem & fiduciam diuinæ pietatis. Secunda instructio sit, quam iam quoque tetigi, vt proximis nostris libenter ignoscamus, certi quoniam si dimittimus, dimittetur nobis: si compatimur & miseremur, miserebitur nostri: si denique proximis nostris dederimus, dabitur nobis. Hæc duo, vt dixi, præcipua sunt, cur hæc parabola nobis narratur. Tertia instructio, vt prudenter ambulemus, scientes nos de omnibus donis Dei acceptis, de bonis commissis, de tempore singulisq; concessis alijs Deo reddituros rationem. Vnde liquet, ab illis qui plus aliquid præ cæteris accepisse cognoscuntur, maiorem quoque rationem exigendam, vt cui quinque sunt talenta commissa, de quinque reddat rationem. Cui duo, de duobus Domino respondebit. Cui verò vnum, etiam quomodo illud in Dei expenderit honorem, ab eo expostulabitur. Quarta est instructio quæ hinc colligitur duo esse fora iudicij, vnum esse iustitiæ, alterum misericordiae. In vtrouis potes, quodcumque elegeris, rationem reddere. Vide igitur, vt non negligas forum seu iudicium misericordiae, ad quod, quâdiu anima tua hic moratur in corpore tuo, diuertere potes. Nam vbi tempus hoc præsens tibi ad hoc concessum neglexeris, non licebit tibi redire aut appellare ad forum misericordiae, sed velis nolis senties æquitatis iudicium super te, inconcussa q; stabit sententia pronunciata, in foro iustitiæ. Itaque quamdiu viuimus, omnium causas Deus remittit ad forum misericordiae: quam tantam sentiemus, quantum humiles supplicesq; illum rogauerimus, quantumq; proximis nostris misereri fuerimus. *Preparabitur enim*, vt Esaias ait, *in misericordia soluum eius: & hoc (vt dixi) quamdiu vixerimus. Rationis autem exactio in hac præsentia vita, seu in foro misericordiae, est diuina admonitio ad penitentiam. Quâdo homo ergo annos suos rememoratur in dolore cordis, & in amaritudine penitentiae meditatur peccata sua, tunc rationem reddit vitæ suæ Deo. Videns autem se deficere in ratione reddenda, vt ne vnum quidem pro mille queat respondere, per confessionem siue vocalem, siue mentalem se Deo humiliat, veniam petit, ac indulgentiam atque prioris vitæ instituit emendationem, mox quoque à benignissimo Domino omnium peccatorum assequitur remissionem. *Qui cunque enim hora ingemuerit peccator, inquit asserens, dicit Dominus, non recordari or amplius.* Et huius commonefacit nos Apostolus, dicens: *Accedamus cum fiducia thronum gratia eius.* Hanc autem misericordiam*

Euangelij huius instructiones quæ sunt.

Lucæ. 4.

Gregor.

Matth. 25. Fora diuini iudicij duo quæ sunt.

Misericordiae forum non esse negligendum.

Esaiæ 16.

zech. 12.

Hebr. 4.

cordiam cum fiducia tunc petimus impetramusq; de eius bonitate securi, dum conditionem hanc obseruamus, quam iubet, dicens: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & uobis Pater uester caelestis peccata uestra.* Et si non dimiseritis hominibus nec Pater uester dimittet uobis. *Beati igitur misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Contra uero, *iudicium ei sine misericordia, qui non facit misericordiam.* Et Christus: *In quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de uobis.* Sunt autem sex quae facilliter à Deo impetrant remissionem peccatorum. Nam quemadmodum peccata quaedam sunt clamantia in exilium & uindictam postulancia, ita sunt opera quoque quaedam bona ad Deum clamantia pro remissione peccatorum: Et primum quidem generale est, pura poenitentia, quae semper ueniam impetrat, quia cor contritum & humiliatum despiciere Deus non potest. Quamobrem Hieremias dicit: *Si poenitentiam egerit gens ista à malo suo, egam & ego poenitentiam super malo quod cogitauit, ut facerem ei.* Testantur hoc ipsum Nininitae, quibus ciuitatem eorum per Ionam prophetam praenunciatum fuerat subuertendam. Veruntamen cum poenitentiam agerent omnes à rege usque ad minimum, iudicique facies ieiunarent tam homines quam iumenta, non induxit Dominus malum quod locutus fuerat super ciuitatem. In poenitentia autem singulare, quod misericordissimum Dominum ferè cogit, sunt lachrymae. Vidit olim lachrymantem sororem Lazari Mariam, aliosque amicos stentes, pro pietate & ipse quoque lachrymatus est: uidet nunc poenitentem lachrymantem, & durus erit? Haudquaquam durus esse potest humilianti se & poenitenti, quia hoc eius repugnat naturae. Secundum quod peccatorum impetrat remissionem, est oratio. Huius testimonium in hoc habemus Euangelio, ubi seruo dicitur: *Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me.* Et Ecclesiasticus ait: *Fili, peccasti, non adicias iterum: sed de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.* Tertium est amor, quomodo scriptum est: *Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum.* Et in Proverbijs: *Uniuersa delicta operit charitas.* Petrus quoque in epistola: *Charitas, inquit, operit multitudinem peccatorum.* Quartum est elemosyna, Christo dicente: *Date elemosynam, & omnia munda sunt uobis.* Item Ecclesiasticus: *Iguem ardentem extinguit aqua, & elemosyna resistit peccatis.* Sub nomine autem elemosynae, misericordiae & pietatis opera quaecunque alia intelliguntur. Quintum, est tribulatio patienter tolerata. Vnde Tobias: *In tempore, inquit, tribulationis peccata dimittis.* Et in Apocalypsi legitur: *Hi sunt qui uenerunt de magna tribulatione, & lauerunt stolas suas in sanguine agni.* Et quid mirum, si peccata tribulationem patienter sustinentibus dimittet Deus? quando gloriam quoque caelestem eisdem promittit dicens: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Et Paulus: *Id quod in presenti leue & momentaneum est tribulationis uestra supra modum in sublimitate aeternum gloria pondus operabitur in uobis.* Sextum, est remissio iniuriarum. De quo Ecclesiasticus dicit: *Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur.* Haec autem omnia pertinent ad forum misericordiae, quia sunt praesentis, non futurae uitae exercitia. In hoc foro fuerat seruus iniquus iam absolutus, sed iniquitatem repetens, & Deo ingratus uenit ad forum iustitiae, in

Matth. 6.

Matth. 5.

Iacob. 2.

Matth. 7.

Remissionem

peccatorum

per quae sex

facilliter ob-

tinuamus.

Psalm. 50.

Hierem. 18.

Iona. 1.

Poenitentia

quae facile uen-

iam impet-

ret pecca-

torum.

Iona. 11.

Matth. 18.

Eccle. 27.

Luc. 7.

Prover. 10.

1. Petri 4.

Luc. 11.

Eccle. 3.

Tob. 1.

Apoc. 7.

Matth. 5.

2. Corin. 4.

Eccle. 18.

T. VI
21

Forum iustitiz quod sit. 2. Cor. 5.
Ioel. 2.
Ioan. 12.
Rom. 13.
Ioan. 9.
Galat. 6.

Satisfacere neminem posse pro vno peccato mortali.

Oratio peruersans quam cito impetret.

Duritia in proximum quam detestabilis sit coram Deo.

Iustitiz diuinae rigor quatuor.

tia, in quo non potuit nisi iuxta quod meruerat, sententiam obtinere. Est praxerea aliud forum iustitiz, de quo Apostolus loquitur, cum dicit: *Oportet nos omnes exhiberi ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque quod gessit in corpore suo, siue bonum siue malum.* Tunc enim dies illa erit, de qua Ioel Propheta: *Dies Domini magna & terribilis valde, dies ira, miseria & calamitatis, &c.* Tunc quoque misericordiz tempus finem accipiet, nec vltra erit supplicandi locus. Quapropter admonet Saluator, dicens: *Ambulate dum lucem habetis, ne tenebre vos comprehendant.* Iam tempus est gratiz, quo sicut in die honeste ambulare possumus. Porro aliud tempus, si dicendum est tempus, vocatur nox. Ideo de vtroque loquens Dominus, dicit: *Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est. Venit nox quando nemo operari potest.* Et Paulus: *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* Quinta huius Euangelij instructio est, neminem posse satisfacere, ne pro vno mortali peccato quidem: sed omnia sufficientia nostra ex Deo est. Veruntamen, hoc non ita debet accipi, quod ocio & torpore nos efficiamur segnes, aut vt aliquid boni desperemus incipere, quoniam potius conatus noster ad anteriora semper debet se extendere: nihil nobis interim de operibus seu de conatu nostro presumptibus, nihil nobis confidentibus viribus nostris. Vigilare multo plus oportet, ne desimus nobisipsis & gratiz Dei, ne obicem ponamus gratiz, ne eius operationi non acquiescamus & instinctui. Neque enim sine omni studio, industria, ac conatu nostro saluabit nos Deus, sed qui consentit, qui que acquiescit gratiz eius nos excitanti, qui obedit voluntatem suam inspiranti, & in nobis operanti, hunc saluum faciet, vt vel tantillum sit ex nobis cooperans ad salutem nostram. Itaque dixi neminem posse satisfacere pro aliquo peccato mortali. Hoc in seruo illo nequam nobis insinuat, quando dicitur: Cum autem non haberet vnde redderet. Certè nec ipse nec aliquis est peccator, qui, vnde reddat, habeat, nisi ex meritis Christi. Non autem habentem quo satisfaciat ex suis operibus, nec eum qui fulciri potest meritis Christi, hoc est, eum qui perseverat in peccato & in mala voluntate, iubet Dominus venundari, hoc est, dare & amittere omnia quæ habet aut expectat, puta gratiam Dei, virtutes, bonaque omnia cum caelesti promissione. Vbi enim vel vnum peccatum est mortale, pereunt, tollunturque hæc omnia salutaria, quæ homo vendit pro delectatione peccati. Sexta instructio est, mendicare orareque semper coram Deo. Hoc namque quantum profuerit illi seruo, inde manifestum est, quod tam grande suavit debuit, ingens que supplicium rogando. Misericordissimus enim Dominus vltra quam rogauit, donauit ei omnia. Septima est instructio, vt attendamus quam detestetur inclementiam & duritiam nostram Deus erga proximum. Nam seruum illum durum reuocauit ob illius ingratitude, & tortoribus puniendum tradidit. Quam pœnam euaserat semel, sed Domino ingratus, quia noluit misereri proximo, ideo exsiccauit sibi quoque fontem misericordiz, vt venia iam locus non esset, quem sibi ipse duritia & inclementia sua recluserat. Octaua instructio est, attendere rigorem diuinæ iustitiz in eos, qui misericordiam eius spernunt, misericordizque tempus negligunt. Nam pro quouis peccato mortali, siue vnum, siue multa fuerint, redditur à Deo pœna æterna. Non putandum est tamen eos & qui multa & qui pauca habent peccata mor-

ta mortalia, in pœnis fore æquales, sed vnusquisque iuxta delictorum mensuram habet sibi supplicium constitutum.

Mouet autem quosdam quod Dominus piissimus misericordissimusque pro peccati delectatione ferè momentanea retribuit æternam pœnam, quod iustitiæ & æquitati non videtur respondere. Dicendum igitur primo: Cum peccatoris hominis voluntas sit mala permaneatque perseverans peccando vsque ad finem, quasi in æternitate peccat. Quamdiu enim viuit, peccat: & si diutius quam viuit, viueret, diutius peccaret, imò si perpetuo viueret, perpetuo peccaret. Iustum est igitur huic voluntati, quæ se extendit in perpetuum, dari etiam pœnam æternam. Quod si dicis, multos peccare absque voluntate perpetuo peccandi, quibus secundum hanc responsionem adhuc non deberetur pœna æterna, dicendum est: Qui peccat non habens voluntatem perpetuo peccandi, pœniteat de præteritis, & firmata voluntate statuat sibi cauendum à futuris. Hic non sustinebit æternam pœnam, sed vel in tempore præsentis, aut in purgatorio expiabitur. Non ergo habet locum obiectio hæc. Omnis peccator aut denuo ad Deum conuertitur, aut perseverat in peccato: Si conuertitur, iam liber est, immunis est ab inferno: si perseverat, interrogo quousque perseverabit? Vsque ad annum, inquis. Posses dicere: Annum nullum habet in sua potestate viuendi homo quicumque fuerit. Ideo hæc nulla est constitutio. Securus enim non est, quin cras aut hodie (quod quotidie cernimus) moriatur. Sed demus, vt illi misericordia hæc fiat, vt annum adhuc viuat. Hoc exacto conuertetur? Etiam. Ergo quod tunc facturus est, modo faciat, & peccare desinat. Iustum igitur est vt non excludatur à regno Dei. Verum, si adhuc post annum peccat, & iterum atque iterum peccat, vsque dum mors illum apprehenderit, quis dubitat eum sic ita semper voluisse continuasse peccatum, quoad viueret, si etiam diutius vixisset? Quamdiu enim nulla sit voluntatis mutatio, intelligitur perpetuitas. Vt verò clarius hoc intelligas, compertissimum est omnibus nobis, posse nos quidem ex nobisipsis delinquere. Quod cum facimus, libero arbitrio nostro abutimur, nullum quærentes auxilium à Deo, qui semper non solum paratus est, sed multis etiam modis præuenit nos tueri, à peccatis defendere, & adiuuando nos à tentationibus liberare. Verum nos iniqua nostra voluntate abutentes, non admittimus auxilium gratiæ eius. Non igitur coacti nec inuiti, sed spontè contempto gratiæ diuinæ adiutorio peccamus. Itaque quomodo, vt dixi, spontè peccamus, & ex voluntate libera nostra, hoc est, quod peccare libere possumus, non est æque in potestate nostra iterum resurgere. Propterea stulte ineptissimèque dicunt quidam: Ego volo hoc peccatum facere, cras iterum volo confiteri. Potes certè sine singulari gratia illud peccatum cras confiteri, sed non potes de illo, quomodo opus est ad remissionem impetrandam, pœnitere, aut de peccato sine gratia Dei dolere, quia non potes tibi ipsi dare charitatem nec Dei habes gratiam in manu tua: vt quando velis eam spernas (hoc quidem potes) & quando iterum velis, resumas, hoc tuo impossibile est arbitrio. Iam itaque ad quæstionem tuam seu obiectionem tuam respondendo dicendum est: Quando peccas, vltro & spontè nec inuitus peccas. Adeo est enim, teste Augustino, peccatum voluntarium, & nisi sit voluntarium, non erit peccatum.

Pœna æterna quam iuste infligitur peccati delectatione momentanea.

Peccare posse ex nobis ipsis nos habere, resurgere autè non ita.

Peccare sub spe confessionis facienda quam sit stultissimum.

August.

T. VI
21

tum. Peccando ad impossibilitatem per te resurgendi te obligas. Quomodo ergo voluntarium est peccare, ita voluntarium est etiam ad impossibilitatem ex te resurgendi obligari. Vnum enim vitans, vitas & alterum: & primum eligens necesse est, vt quod semper comitatur eligas & alterum. Iam ergo dic mihi: Cur in talem te ponis statum volens & sponte, à quo non possis cum velis per teipsum resurgere? Vide ergo quomodo non semper velis peccare, quando eligis sponte statum, in quo aliter non possis per teipsum quam perseverare in peccato. Est ergo peccandi voluntas in te perpetua, cui iuste quoque æterna redditur poena. Secundo, ad eandem questionem respondet Augustinus, dicens: Factus est malo dignus æterno, qui hoc in se perimit bonum, quod esse posset æternum. Hoc autem bonum, est bonum gratiæ in præsentis tempore, & bonum gloriæ in futuro. Tertio dicitur, quoniam peccatum infinite est grauitatis: ideo nihil mirum infinitam quoque illi deberi poenam. Omnis namque poena iuste taxanda venit iuxta dignitatem illius, qui offenditur. Quamobrem grauius puniretur quoque qui in regis faciem daret alapam, quam qui in subulci daret. Cum itaque Deus qui peccato offenditur, infinite se virtutis dignitatis ac maiestatis necesse est etiam peccatum esse infinite grauitatis, propterea quod diuinam maiestatem infinitamque contemnit. Peccatum igitur mortale æterno supplicio puniatur ac infinito, non acerbitate poenæ, sed perpetuitate. Quarto, cum Dominus Deus bonis nostris operibus, quæ non ex nobis, sed ex ipso habent, vt sint bona ac præmio cælesti digna, vt pote quæ Deus ipse operatur in nobis, valdeque modicum habent ex parte nostra, promiserit reddatque præmium infinitum: ideo non abere erit, si ediuerso pro malis operibus facinoribusque minetur, reddatque supplicium æternum. Quod tamen semper intelligendum est de his peccatis moralibus, quæ per poenitentiam non delentur. Est autem poena hæc æternitatis grauissima & intolerabilis. Primo, quia poena est desperationis. Nulla enim spes ibi est liberationis, & de hoc certi sunt damnati, quod nunquam liberabuntur. Propterea dicitur in libro Sapientiæ: Usque ad funamum desolabuntur, & erunt gementes. Secundo, anxia est ibi mortis desideratio: Desiderabunt enim (vt Apocalypsis habet) mori, & mors fugiet ab eis. Et quamuis semper viuere, aut non perire sit naturaliter delectabile, in miseris tamen & in poenis viuere, non est delectabile. Nec ibi viuunt recte, sed rectius dicitur, vt continue moriuntur, & nunquam tamen moriuntur, sed mors depascet eos. Tertio, quia sunt ibi cum tædio grauissimo, detinentur enim violenti, iustitia diuina eos cogente & retinente. Vide ergo quam misera sit hæc perpetua in poenis captiuitas. Quarto, quia poenarum nulla est ibi interpolatio nec mitigatio. Quinto, quia boni cuiuscunque est ibi aut consolationis priuatio. Sexto, quia ibi est malorum exaggeratio. Confluunt enim vndecunque, & globantur omnia mala, quæ contristare possunt: & est ibi perpetua separatio à Deo. A qua nos defendat, & custodiat Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt &

Idem.

Peccati grauitatem esse infinitam.

Peccati mortale cur infinito supplicio puniatur.

Poenam inferni propter se esse intolerabilem. Sapient. 4. Apoc. 9.

Psalm. 49.

regnat Deus benedictus in secula,
Amen.

DOMI